

**НАРЕДБА № 39 ОТ 29 ЯНУАРИ 2004 Г. ЗА ИЗИСКВАНИЯТА КЪМ ВОДАЧИТЕ НА МОТОРНИ
ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА ОТ РАЗЛИЧНИТЕ КАТЕГОРИИ И ПОДКАТЕГОРИИ**

ИЗДАДЕНА ОТ МИНИСТЕРСТВО НА ТРАНСПОРТА И СЪОБЩЕНИЯТА

Обн. ДВ. бр.17 от 2 Март 2004г.

Глава първа.

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Тази наредба определя изискванията към специалната подготовка и личностните качества на водачите на моторни превозни средства (МПС) от категориите и подкатегиите по чл. 150а от Закона за движението по пътищата (ЗДвП).

Чл. 2. Водачите на МПС трябва да имат познания, умения и поведение, които им позволяват:

1. да спазват законовите разпоредби относно движението по пътищата и по-специално тези, които имат за цел предотвратяването на пътнотранспортните произшествия и осигуряват поточност на пътното движение;
2. да предвиждат и разпознават опасните ситуации в пътното движение и да преценяват тяхната сериозност;
3. да владеят управляваното МПС така, че да не създават опасни ситуации и да реагират ефикасно при възникването им;
4. да установяват техническите неизправности, които застрашават безопасността на движението, и вземат съответните за това мерки;
5. да се съобразяват с всички фактори, които влияят върху поведението на водача, за да може да осигуряват във всеки определен момент максимални условия за сигурност при управление;
6. да не застрашават сигурността на участниците в движението и да бъдат внимателни и предпазливи към уязвимите участници, каквито са пешеходците и водачите на двуколесни пътни превозни средства.

Чл. 3. (1) За придобиване на необходимите знания, умения и поведение кандидатите за придобиване на правоспособност за управление на МПС от различните категории и подкатегиите подлежат на съответното обучение съгласно учебната документация по чл. 153, т. 1 ЗДвП, при условията и по реда на Наредба № 37 от 2002 г. за условията и реда за обучение на кандидати за придобиване на правоспособност за управление на моторно превозно средство и условията и реда за издаване на разрешение за тяхното обучение (ДВ, бр. 82 от 2002 г.).

(2) Съответствието на знанията, уменията и поведението за безопасно управление, придобити по време на обучението, с изискванията към водачите на МПС от различните категории и подкатегиите се проверява чрез изпит за придобиване на правоспособност за управление на МПС при условията и по реда на наредбата по чл. 152, ал. 1, т. 4 ЗДвП.

Глава втора.

ИЗИСКВАНИЯ ЗА ЗНАНИЯ

Чл. 4. (1) Водачите на МПС трябва да притежават знания за:

1. различните видове пътища и техните характеристики;
2. правилата за движение по пътищата, включително за предимство, забрани и ограничения на скоростта;

3. разпоредбите, отнасящи се до сигнализацията с пътни знаци, светлинни сигнали, пътна маркировка и другите средства, използвани за регулиране на движението по пътищата;
4. основните принципи, свързани с определяне на безопасната дистанция между превозните средства, спирачния път и сцеплението с пътя при различни метеорологични условия, състояние на пътното платно и часове на денонощието;
5. рисковете, свързани с управлението на МПС при различни състояния на пътното платно, и по-специално зависимостта им от метеорологичните условия и различните часове на денонощието;
6. значението за безопасността на движението на бдителността на водача и съобразяването с действията на другите участници в движението;
7. значението за безопасността на движението на психо-моторните функции (усещане, преценка и вземане на решение) и по-специално на времето за реакция и промените в поведението на водача, свързани с въздействието на алкохол, наркотици и медикаменти, емоционални състояния и преумора;
8. рисковете, свързани с характерните особености в поведението на другите участници в движението и особено на най-уязвимите, каквито са децата, лицата с намалени двигателни възможности и велосипедистите;
9. рисковете, свързани с движението по пътищата на различни видове превозни средства и различния обхват на видимостта, която имат техните водачи;
10. изискваните документи във връзка с използването на МПС;
11. предпазните мерки, които трябва да вземат при слизане от превозното средство;
12. основните възли, агрегати и уредби на превозното средство, свързани с безопасността на движението; водачът трябва да знае най-често срещаните технически неизправности по кормилната уредба, спирачната уредба, гумите, фаровете, пътепоказателите, светлоотразителите, огледалата за гледане назад и други, свързани с безопасността на движението;
13. оборудването на МПС във връзка с безопасността на водача и пътниците (използването на обезопасителните колани и оборудването, предназначено за осигуряване безопасността на превозваните деца);
14. факторите за сигурност, свързани с МПС, товара и превозваните пътници;
15. правилата за поведение на водача в случай на пътнотранспортно произшествие - поставяне на предупредителни знаци, съобщаване за произшествието и други действия, и мерките, които трябва да вземат, ако това се налага, за да помогнат на пострадалите при произшествието;
16. правилата за експлоатация на МПС, свързани с опазването на околната среда (оптимална консумация на гориво, ограничаване на вредните емисии).

(2) Изискванията по ал. 1, т. 16 не се отнасят за водачите на МПС от категориите Ттб и Ттм.

(3) Водачите на МПС от категория М трябва да притежават знания и за:

1. рисковете, свързани с управлението на МПС при различни състояния на пътното платно и по-специално елементите на пътя, при които има опасност от подхлъзване;
2. видимост на водачите на двуколесни превозни средства;
3. проверка на състоянието на уредбите и възлите, които имат значение за безопасността на движението (гумите, светлините, уредбата за управление, спирачната уредба, веригата, устройството за звуков сигнал и пътепоказателите);
4. защитното оборудване при управление на мотопед - защитна каска, ръкавици;

5. регулиране на огледалото за гледане назад.

(4) Водачите на МПС от подкатегория А1 и категория А трябва да притежават знания и за:

1. рисковете, свързани с управлението на МПС при различни състояния на пътното платно и по-специално елементите на пътя, при които има опасност от подхлъзване;
2. видимост на водачите на двуколесни превозни средства;
3. основните възли, агрегати и уредби на превозното средство, свързани с безопасността на движението; водачът трябва да знае специфичните технически неизправности, свързани с веригата на мотоциклета;
4. оборудването във връзка с безопасността на водача и пътниците (предпазна екипировка - защитна каска, ръкавици, ботуши, защитно облекло).

(5) Водачите на МПС от подкатегория С1 и категория С трябва да притежават знания и за:

1. правилата относно времето за управление и времето за почивка на водачите;
2. правилата за използването на тахографа;
3. правилата, отнасящи се до превоза на товари - лицензиране, изисквания към водачите (физическа и психологическа годност), задължителни застраховки, гранични формалности, административнонаказателна отговорност;
4. документите, изисквани при превоз на територията на страната и при международен превоз;
5. мерките, които трябва да се предприемат при пътнотранспортно произшествие във връзка с вида и характера на превозвания товар;
6. предпазните мерки при свалянето и смяна на колелата;
7. нормите във връзка с теглото и размерите на управляваното превозно средство;
8. ограничители на скоростта;
9. обхвата на видимостта в зависимост от габаритите на МПС;
10. разчитане на пътна карта; планиране на маршрута; електронни системи за навигация;
11. факторите, свързани с вида на товара на превозното средство, които оказват влияние върху безопасността на движението; особености на различните видове товари (опасни товари; живи животни, лесноразваляеми стоки), съоръжения за товарене и разтоварване.

(6) Водачите на МПС от категория С трябва да притежават знания и за:

1. отговорността на водача по отношение на получаването, превоза и доставянето на товара в съответствие с договорените условия;
2. конструкцията и принципа на действие на двигателя, запалителната уредба, горивната уредба, електрообзавеждането на превозното средство;
3. маслата и течностите, използвани в автомобила - охладителни течности, спирачна течност, масла за двигателя и трансмисията и др.;
4. конструкцията и монтажа на автомобилните гуми;
5. принципите на действие на спирачните уредби и устройствата за ограничаване на скоростта и антиблокиращи системи;

6. методите за установяване на неизправност по превозното средство;

7. техническото обслужване на превозното средство.

(7) Водачите на МПС от подкатегория D1 и категория D трябва да притежават знания и за:

1. отговорността на водача при превоза на пътници;
2. проверките преди потегляне, след спиране;
3. видовете автобусни превози;
4. отговорността за превозваните багажи.

(8) Водачите на МПС от категории C+E и D+E трябва да притежават знания и за:

1. общото устройство на ремаркетото;
2. конструкцията и принципа на действие на устройства за прикачване - основни елементи, връзки и др.;
3. експлоатацията и техническото обслужване (поддръжка) на устройствата за прикачване.

(9) Водачите на МПС от категория Ттб трябва да притежават знания и за:

1. изискванията към състоянието на контактната мрежа и съоръженията към нея; предпазните средства при работа с контактната мрежа;
2. правилника за техническа експлоатация на тролейбуса;
3. правилата на движение на тролейбуса в депо.

(10) Водачите на МПС от категория Ттм трябва да притежават знания и за:

1. изискванията към състоянието на релсовия път, контактната мрежа и съоръженията към тях;
2. правилника за техническа експлоатация на трамвайни мотриси;
3. правилата за движение на трамвайната мотриси в депо.

Глава трета.

ИЗИСКВАНИЯ ЗА УМЕНИЯ

Чл. 5. (1) Водачите на МПС трябва да притежават умения:

1. да подготвят автомобила и прикаченото към него ремарке (ако има такова) за движение по пътя, като:

а) проверяват състоянието на гумите, фаровете, светлоотразителите, уредбата за управление, спирачната уредба, устройството за звуков сигнал, пътепоказателите и другите устройства, които имат значение за безопасността на движението;

б) извършват необходимото регулиране на седалката;

в) нагласяват огледалото за гледане назад и поставят обезопасителния си колан;

г) проверяват затварянето на вратите;

2. да използват уредите за управление на автомобила - кормилно колело, педалите на газта, на съединителя, на спирачката и лоста за превключване на предавките, като:

- а) потеглят плавно както на равен терен, така и при изкачване или спускане по наклони;
- б) ускоряват до достигане на подходяща скорост и поддържат необходимата траектория за движение, включително при смяна на предавките;
- в) поддържат необходимата траектория и съобразяват скоростта на движение на автомобила при завиване наляво или надясно и при движение в тесни пространства;
- г) спират плавно, на определено място (пред определена линия), а когато е необходимо, използват максималните възможности за спиране на автомобила;
- д) при движение назад поддържат необходимата траектория и дистанция;
- е) при завиване в обратна посока използват движения напред и назад;
- ж) паркират автомобила (успоредно, под ъгъл или перпендикулярно на посоката на движение), движейки се напред или назад, на хоризонтален път и при наклон;

3. да използват допълнителното оборудване на автомобила - стъклоумивателното устройство и стъклочистачките, системите за размразяване и изсушаване на стъклата, осветлението и др.

(2) Водачите на МПС трябва да притежават практически опит, който им позволява безопасно:

- 1. да напускат мястото на паркиране;
- 2. да заемат съответната пътна лента и се движат със скорост, съобразена с пътната обстановка и трасето на пътя;
- 3. да поддържат необходимата дистанция между превозните средства;
- 4. да преминават покрай спрени превозни средства или препятствия по пътя;
- 5. да се разминават с другите участници в движението, включително и на стеснени участъци от пътя;
- 6. да изпреварват други превозни средства;
- 7. да приближават и преминават през кръстовище, включително и такова с кръгово движение, и пътен възел;
- 8. да приближават и преминават през жп прелез, зоната на спирка на превозните средства за обществен превоз на пътници, пешеходна пътека;
- 9. да навлизат на автомагистрала, използвайки лентата за ускоряване, и да излизат от автомагистрала, използвайки лентата за забавяне;
- 10. да променят посоката на движение, завивайки надясно и наляво на кръстовище или при напускане на платното за движение.

Чл. 6. Водачите на МПС от подкатегория А1 и категория А освен уменията, посочени в чл. 5, трябва да умеят и:

- 1. да използват защитна каска и друго защитно оборудване, предназначено за водачите и пътниците на двуколесни превозни средства;
- 2. да вдигат мотоциклета на стойка, да свалят мотоциклета от стойката и да го преместват, движейки го до себе си, без пускане в ход на двигателя;

3. да използват уредите за управление на мотоциклета, като пазят равновесие (балансираят) при различни скорости и в различни пътни ситуации, включително при ниски скорости, както и при превоз на пътник;
4. да наклоняват мотоциклета при завой;
5. да паркират мотоциклета, като спускат стойката му.

Чл. 7. (1) Водачите на моторни превозни средства от категория В+Е освен уменията, посочени в чл. 5, ал. 1, трябва да умеят и да подготвят автомобила и прикаченото към него ремарке, ако има такова, като:

1. проверяват теглително-прикачното устройство, спирачката и електрическите връзки към ремаркетото;
2. проверяват каросерията, затварянето и заключването на вратите (капаците) на товарното помещение, устройството за натоварване и разтоварване, укрепването и осигуряването на товара.

(2) Водачите на МПС от категория В+Е трябва да притежават и практически опит, който им позволява безопасно:

1. да прикачват и откачват ремаркетото и автомобила;
2. да извършват движение назад по крива;
3. да паркират безопасно за товарене и разтоварване.

Чл. 8. Водачите на МПС от подкатегории С1+Е и D1+Е и категории С+Е и D+Е освен уменията, посочени в чл. 5, ал. 1, трябва да умеят и да откачват и закачват ремаркетото или полуремаркетото от теглещото моторно превозно средство (влекача), като:

1. проверяват състоянието на прикачното устройство;
2. проверяват състоянието на спирачната уредба на ремаркетото;
3. проверяват състоянието на електрообзавеждането на ремаркетото.

Чл. 9. Водачите на МПС от категории Ттб освен уменията, посочени в чл. 5, ал. 1, трябва да умеят и:

1. да използват различните спирачни уредби;
2. да приспособяват траекторията на движение на тролейбуса при завой, като се съобразяват с неговата дължина и надвес;
3. да откачват и закачват токоприемниците от контактната мрежа;
4. да разчитат разписанията за деня (за движение, за технически преглед);
5. да използват предпазните средства при работа с контактната мрежа.

Чл. 10. (1) Водачите на МПС от категории Ттм освен уменията, посочени в чл. 5, ал. 1, трябва да умеят и:

1. да подготвят трамвайната мотриса за безопасно управление, като проверяват изправността на пясъчното устройство и наличието на сух пясък в пясъчниците;
2. да използват органите за управление на трамвайната мотриса като преминава през съоръженията по релсовия път - стрелки, кръстовки, криви;
3. да използват различни спирачни уредби;

4. да управляват трамвайната мотриса при теглене;
5. да използват предпазните средства при работа с контактната мрежа.

(2) Водачите на моторни превозни средства от категория Ттм трябва да притежават и практически опит, който им позволява при управление безопасно:

1. да напускат депо;
2. да поддържат необходимата дистанция;
3. да се разминават с други участници в движението;
4. да приближават и преминават през кръстовище, жп прелез, тунел;
5. да променят посоката на движение, завивайки надясно и наляво на кръстовище;
6. да преминават през криви, изолатори, други мрежи, стрелки с ръчно и автоматично задвижване.

Глава четвърта.

ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ПОВЕДЕНИЕТО НА ВОДАЧИТЕ НА МОТОРНИ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА

Чл. 11. Водачите на МПС трябва да имат следното поведение за безопасно управление:

1. да спазват законовите разпоредби за безопасност на пътното движение;
2. да предвиждат и разпознават опасните ситуации в пътното движение, да преценяват тяхната сериозност и да реагират адекватно при възникването им;
3. да владеят моторното превозно средство, което управляват, така че да не създават опасни ситуации;
4. да установяват техническите неизправности, които застрашават безопасността на движението, и вземат съответните за това мерки;
5. да се съобразяват с всички фактори, които влияят върху неговото поведение, за да осигуряват във всеки момент от управлението на превозното средство условия за максимална сигурност;
6. да не застрашават сигурността на участниците в движението и да бъдат внимателни и предпазливи към уязвимите участници, каквито са пешеходците и водачите на двуколесни пътни превозни средства;
7. да спазват нарежданията на службите за контрол.

Заклучителни разпоредби

§ 1. Тази наредба се издава на основание чл. 152, ал. 1, т. 1 и § 11, ал. 2 от Закона за движението по пътищата.

§ 2. Наредбата отменя раздел трети на глава втора "Изисквания за знания, умения и поведение" от Наредба № 31 от 1999 г. за изискванията, условията и реда за придобиване на правоспособност за управление на МПС (обн., ДВ, бр. 69 от 1999 г.; изм., бр. 2 от 2000 г., бр. 53 от 2000 г., бр. 9 от 2001 г., бр. 16 от 2002 г., бр. 82 от 2002 г.).